

FRANCE PRESEREN

Krst pri savici

POZNAVANJE: OPIŠI ZGRADBO, RITEM IN RIMO

Krst pri savici je zgrajen iz:
Posvetila Matiji Čopu,
Uvod, ki zajema šestindvajset tercin, ter
Krst, ki je sestavljen iz triinpetdesetih osemvrstičnih kitic.

Rima je v vseh primerih oklepajoča, kar pomeni, da se rimajo besede v vsaki drugi vrstici, kot je razvidno že v prvi kitici Uvoda (KRVÁVI-STAVI, VERO-MARSI'KTERO).

RAZUMEVANJE: OBNOVI DOGAJANJE UVODA IN KRSTA

Uvod je kakor odlomek nekakšne mogočne junaške pesnitve in je, kljub jedrnatosti in razmeroma majhnem obsegu, skoraj premogočen kot uvod v rahlo duševno tragedijo, o kateri pripoveduje pesnik v glavnem delu. Govori o dobi pokristjanjevanja na Slovenskem, ko so se pogani in kristjani bojevali. Koroški vojvoda Valjhun je bil eden mogočnih pokristjanjevalcev, ki je kruto pobijal ljudi, ki niso hoteli sprejeti krščanske vere. Eden od teh je bil Črtomir, ki je skupaj s svojo vojsko, če le tej lahko tako rečemo, zbežal v Bohinjski grad. A Valjhun in njegove čete ga kaj kmalu zasledijo in obkoljejo. Obleganje gradu traja šest mesecev. Ker so bile zaloge hrane v gradu omejene, je začela Črtomirova vojska stradati. Črtomir zato pozove svojo vojsko k pobegu, saj je, po njegovem, boje umreti kot postati suženj. Celotna vojska se odloči slediti Črtomirju. Pobeg želijo izvesti ponoči, saj naj bi takrat Valjhunovi vojaki spali. A žal želi tudi Valjhunu ponoči zasesti grad, saj naj bi takrat Črtomirova vojska spala. Tako nastane ogromen pokol. Celotna Črtomirova vojska, z izjemo Črtomira, umre.

Krst prikazuje nadaljno usodo mladega junaka Črtomira. Črtomir stoji ob Bohinjskem jezeru in premišlja, kaj naj stori, kajti deželo so zaslužnili tujci in zdaj po njej neusmiljeno gospodarijo. V spominu obudi podobo srečnih dni z Bogomilo na Blejskem otoku in sredi te idile je moral zapustiti deklico ter oditi v boj. Obide ga misel na samomor, vendar ga od tega odvrne ljubezen do Bogomile. Želi jo videti, kar v njem zbudi upanje na novo življenje. Ribič ga popelje na drugo stran jezera in Črtomir ga prosi naj poišče Bogomilo. Naslednje jutro pride Bogomila, v spremstvu duhovnika, in Črtomir ji vesel hiti naproti. Srečen je. Bogomila mu pove, kako je trepetala zanj. V strahu, da ga ne bi nikoli več videla, se je odrekla poganstvu ter postala kristjanka, saj je le tako obstajalo upanje, da se bosta ponovno srečala. Hkrati je spoznala kako je živela v zmoti, saj se "pravi Bog imenuje Bog ljubezni, ki ljubi vse svoje otroke". Prosi ga, naj tako stori tudi on. Črtomir je, Bogomili na ljubo, pripravljen narediti vse; podvomi pa, da je njen bog res bog ljubezni, saj je

videl, kako kristjani z ognjem in mečem širijo svojo vero. Toda duhovnik mu razloži, da Valjhun ne ravna po božji volji, ampak po *“svoji slepi glavi”*. Črtomir se odloči za krst, vendar pa ga zanima, kdaj bosta lahko sklenila zakonsko zvezo. Takrat mu Bogomila odvrne, da se je, da bi ga rešila smrti, zaobljubila bogu in se s tem odpovedala njihovi zvezi. Ker je bila njena molitev uslišana, ne more postati njegova žena na tem svetu. Tako se Črtomiru v trenutku razblinijo upi in postane nesrečen (*“beg je moj up, gozd je moj dom. Nespametna bila bi z mano zveza, ki me preganja vedno sreče jeza”*). Toda Bogomila ga potolaži s sledečimi besedami: *“odkrila se bo tebi onstran groba ljubezni moje čistost in zvestoba”*. Črtomir se ukloni njeni volji: pusti se krstiti, nato pa odide v Oglej, kjer postane duhovnik in: *“Nič več se nista videla na sveti.”*

UPORABA: RAZLOŽI, ALI BI ČRTOMIRA V UVODU LAHKO POIMENOVALI KOT ZNAČILNEGA JUNAKA JUNAŠKEGA EPA

Črtomir je v uvodu vsekakor junak junaškega epa. Odlikujeta ga ljubezen do domovine, plemenita čustva, tudi vojskuje se ne slabo. Tudi on, kakor vsi ostali, se bori za svoj prav. Kakor Ahil in Hektor, ki sta se oba borila za svojo državo. Oba sta bila plemenita, močna, privlačna, z eno besedo idealna. Takšen je tudi Črtomir, ki se bori za vero staršev, za kar je pripravljen tudi umreti (*“ak’ pa naklonijo nam smrt bogovi, manj strašna noč je v črne zemlji krili, ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!”*).

ANALIZA: PRIMERJAJ BOGOMILIN IN ČRTOMIROV ODNOS DO DOMOVINE, VERE, LJUBEZNI IN ŽIVLJENJA OZ. SMRTI. SVOJE MISLI DOKAŽI Z IZJAVAMI OBEH LITERARNIH LIKOV. V ČEM SE NJUNI POGLEDI UJEMAJO IN V ČEM RAZHAJAJO?

Črtomir je v Krstu zvest domovini, svoji veri in ljubezni. Za kar se ne boji izgubiti niti življenja in se smrti ne boji (*“Ak’ pa naklonijo nam smrt bogovi, manj strašna noč je v črne zemlje krili, ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!”*).

Zvest in pošten je tudi do svojih vojakov, ki jim ne skriva brezupnega položaja, saj jim primankuje hrane. Kljub temu pa se ne želi predati, saj je bolje umreti kot živeti kot suženj. Poskuša najti rešitev, pa čeprav je to beg; k čemur poziva tudi svoje vojake. V nagovoru pa se kaže njegov pozitiven značaj, saj ne obsoja ostalih, ki mu niso pripravljeni slediti (*“kdor hoče vas dočakat temne zore, neproste dni živet, nočem enake, ne branim mu”*).

Pri Bogomili pa pride najbolj do izraza brezpogojna ljubezen, saj je sprva pripravljena sprejeti krščansko vero zaradi upanja, da bo lahko v nebesih srečala ponovno Črtomira. Vendar pa ob spreobrnitvi spozna, da je bila do sedaj v zmoti in da je to edini pravi Bog, saj je Bog ljubezni, ki ljubi vse svoje otroke. Kljub temu pa ostane njena edina skrb Črtomir in zaradi te ljubezni, se je pripravljena odreči tudi njeni osebni sreči na tem svetu in se zaobljubiti Bogu, v kolikor le ta usliši njeno molitev in obvaruje Črtomira (*“Zavreči v jezi ga, moj Bog, ne hoti, ker v zmoti žali te, ne ‘z hudobije, ne daj v oblast sovražni ga togoti, pred njo naj milost tvoja ga zakrije!”*).

Mislim, da se lika ujemata ravno v pogledu na ljubezen. Saj kakor je bila Bogomila pripravljena se zaobljubiti bogu in s tem rešiti Črtomira, tako je Črtomir pripravljen, na prošnjo Bogomile, sprejeti krščansko vero (*"kako bi mogel tebi kaj odreči"*). Sicer pa Črtomir izkazuje ljubezen že v besedah: *"O, sem na srce moje Bogomila! Skrbí je konec, žalosti nesreče, se trese od veselja vsaka žila, kar gledam spet v obličje ti cveteče; naj brije zdaj okrog viharjov sila, naj se nebo z oblaki preobleče, ni méni mar, kar se godi na svéti, ak smejo srečne te roké objeti."*

Lika pa se razlikujeta v pogledu na vero, saj Bogomila opravi krst, ker dejansko sprejme krščansko vero (*"ker sva mu vse verjela, naju krsti"*) in spozna svojo zмотo (*"Iz spanja svoj'ga, Črtomir! Se zbudi, slovo daj svoji strašni dolgi zmoti, po potih se noči temne ne trudi"*). Črtomir pa sprejem krščansko vero zaradi ljubezni in prošnje Bogomile (*"se spričo mene odpovej zmotnjavi"*): *"Molče v to prošnjo Črtomir dovolil, z duhovnim bliža se Savice molitve svete mašnik, on z njim moli, v imenu krsti ga svete Troice."*

Poleg tega bi lahko rekli, da Bogomila najde moč ravnov v veri in ljubezni (*"Ljubezni prave ne pozna, kdor meni, da ugasniti jo more sreča jezagorela v čistem, v večnem bo plameni zdaj in ko mi odpade trupla peza; v zakonu vendar brani sad mi njeni uživati z Bogom trdniša zavezao Odkrila se bo tebi onstran groba ljubezni moje čistost in zvestoba."*). Medtem pa Črtomir, ki se je bojeval za vero staršev, za katero je bil pripravljen tudi umreti in je v tem boju izgubil vse tovariše ter hkrati tudi možnost osebne sreče, si sedaj želi le še miru (*"Prav praviš, da ne smem jaz upat' sreče, ki vedno je in bo sovražna meni ....beg je moj up, gozd je moj dom prič'joči."*).

SINTEZA: V INTERPRETACIJI KRSTA PR SAVICI SE POGOSTO POJAVLJA TEZA, DA JE UVOD ZNAČILNO EPSKI, PISAN V DRAMATIČNEM NOTRANJEM SLOGU, KRST PA LIRSKI, PISAN V LIRIČNEM IN REFLEKSIVNEM NOTRANJEM SLOGU. Z DOKAZI IZ BESEDILA OVRZI ALI POTRDI ZGORNJO TRDITEV.

Če pogledamo v SSKJ pod geslo EP, bomo zasledili, da je to, pripovedno literarno delo v verzih, ki obširno govori o kakem velikem in slavnem dogodku. Ne izpoveduje čustev, zgolj pripoveduje. Nasprotje je lirsko besedilo, ki je prav tako napisano v verzih, a izpoveduje čustva in opisuje določen dogodek.

Uvod: Bojuje se narmlajši med junaki
za vero staršov, lepo bog'njo Živo.
za Črte, za bogove nad oblaki.

Krst: Naj pevec drug vam srečo popisuje,
ki célo leto je cvetla obema:
kak' Črtomir osredek obiskuje,
kak' óča omladí med njima dvema,
ki ni, ko meni, mu veselje tuje,
ki srečna ga ljubezen v prsih vnema,
pijanost njino, ki tak' hitro mine,
pregnana od ločitve bolečine.

Izbral sem naključni dve kitici iz Uvoda in iz Krsta. Razvidno je, da v prvi kitici, pesnik samo opisuje dogajanje, ne uporablja čustev za to, v nasprotju z Krstom, ki pa je značilno lirski, saj že z besedami: *“Naj pevec drug vam srečo popisuje,”* vemo, da gre za srečo Črtomira in Bogomile. Sreča pa je navsezadnje le čustvo, mar ne? Torej jaz bi potrdiril tezo, da je Uvod značilno epski, Krst pa značilno lirski.

VREDNOTENJE: UTEMELJI, ALI SE TI ZDI ČRTOMIR POZITIVNI ALI NEGATIVNI JUNAK? ALI MISLIŠ, DA BI SE ČRTOMIR Z VSTOPOM SLOVENIJE V EU STRINJAL. ALI BI BILO NJEGOVO MNENJE ENAKO, ČE BI MU VPRAŠANJE ZASTAVILI PO KONCU UVODA ALI OB KONCU KRSTA?

S svojo željo po ohranitvi poganske vere, nam Črtomir vliva pozitiven naboj, pa čeprav je zaradi tega dejanja umrlo mnogo njegovih tovarišev. Črtomir je v posameznih predelih pesnitve drugače obarvan. V Uvodu je optimističen, verjame v zmago proti Cerkvi, s čimer želi ohraniti vero svojih staršev. In po mojem mnenju se ravno v tem delu Črtomir izkaže za pozitivnega junaka in sicer v delu, ko pozove svoje tovariše k begu, saj jim ne zakriva ne brezupnega položaja (*“ne meč, pregnala bo nas sreče kriva”*), niti jim ne brani, da bi se predali, zahteva od njih le, naj počakajo do naslednjega jutra (*“kdor hoče vas dočakat temne zore, neproste dni živeti, nočem enake, ne branim mu, al’ jutra čakati more”*) in da s tem omogočijo njemu in tistim, ki mislijo tako kot on, da je smrt boljša od suženjstva, beg. Tudi v Krstu, ga ne moremo oceniti kot negativnega junaka, saj se v tem delu zaradi ljubezni in čustvenih nagibov preda krščanski veri, proti kateri se je bojeval. Vendar pa to stori samo zato, ker se mu je “celoten svet okoli njega podrl” in si sedaj želi samo miru in osebne sreče, katero upa, da jo bo dosegel v grobu. Lahko bi rekli, da je Črtomir v prvem delu optimističen in “poln življenja”, v drugem delu pa izčrpan ter razočaran, kjer vidi kot up le še beg, saj ne glede na njegova dejanja, ne more v tem življenju doseči osebne sreče.

Črtomir se je bojeval proti Cerkvi, proti tujcem, ki so zavzemali njegovo ozemlje, ravno zaradi tega, mislim, da se ne bi strinjal z vstopom Slovenije v EU. Mislim, da bi bilo njegovo mnenje enako, če bi mu vprašanje zastavili po koncu uvoda ali ob koncu krsta, saj za razliko od Bogomile, ki je sprejela krščansko vero kot svojo, ker je uvidela, da je bila v zmoti, Črtomir čez celotno delo ni spreminjal svojega mnenja. Zatorej mislim, da bi bila njegova odgovora enaka. Razlika pa je le v tem, da bi mu bilo po koncu Krsta tako rekoč vseeno, kajti za vse tisto za kar se je bojeval je uničeno, propadlo. Po drugi strani bi pa se lahko zgodilo, da bi bil njegov odgovor in ne mnenje, po koncu Krsta različen, ko bi Črtomir uvidel, da se vsi ostali strinjajo z vstopom v EU in da ni več nobenega, ki razmišlja enako kot on. Mogoče bi takrat, zaradi žalosti in duševne stiske, njegov odgovor bil lahko DA.